Koskela, M. & N. Pilke (toim.) 2003. Kieli ja asiantuntijuus. AFinLAn vuosikirja 2003. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 61. Jyväskylä, s. 77–92.

▼▼▼▼

SUULLISEN KIELITAIDON ARVIOINNIN KEHITTÄMINEN AMMATTIKORKEAKOULUISSA
OPM:n hanke v. 2002

Anneli Airola
Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

The purpose of this article is to report on a project for developing language teachers' assessment skills in oral testing at polytechnics. The project carried out in 2002 was funded by Ministry of Education and co-ordinated by North Karelia Polytechnic in Joensuu. The aim of the project was to develop assessment skills in oral testing in English, Swedish, German and Finnish and furthermore, to develop valid and reliable testing methods for oral testing. Twenty-eight language teachers from different degree programmes from 21 polytechnics participated in the project. The project was divided into three parts. First, training in assessing oral skills was arranged in Jyväskylä. Second, teachers prepared portfolios including oral tests and exercises with videos and cassettes and third, students' performances were benchmarked and commented by the language teachers.

Keywords: oral proficiency, assessment, polytechnics

1 AMMATTIKORKEAKOULUJEN KIELTENOPETUKSESTA

Ammattikorkeakouluopiskelijoita voivat olla ylioppilastutkinnon tai lukion oppimäärän suorittaneet, ammatillisen tutkinnon suorittaneet, nuorisoasteen yhdistelmäopinnot suorittaneet tai vastaavat opinnot ulkomailla suorittaneet. Valintakriteereinä voivat olla myös aiempi koulutusmenestys, ikä, työkokemus, soveltuvuus alalle sekä koulutukseen hakeutumisen motiivit. Ammattikorkeakoulujen (amk) kokeiluvaiheessa (1991 – 1996) korostettiin, että uudessa oppilaitosmuodossa opiskelu- ja opetusmenetelmien kehittämisessä pyrkimyksenä oli lisätä omatoimisuutta ja itseohjautuvuutta, ohjata opiskelijoita jatkuvaan kriittisyyteen ja analysoivaan työskentelyyn yhdistämällä ammattiteoriaa käytäntöön ja hahmottamalla opittavat asiat osana laajempaa kokonaisuutta. Työ- ja elinkeinoelämän yhteyksien merkitystä korostettiin, ja aloitettiin kansainvälisten yhteyksien systemaattinen kehittäminen.

Kansainvälisyyden lisääntyminen on ehkä merkittävin muutos, kun amk-opiskelua verrataan entiseen opistotason koulutukseen. Kansainvälisten yhteyksien luominen ja kehittäminen asettavat vaateita myös amk-kieltenopetukselle. Opiskelijat tulevat ammattikorkeakouluun hyvin erilaisin kielivalmiuksin, mikä vaikuttaa kieltenopetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kieltenopetuksessa pitäisi pystyä löytämään oikea taso, joka kohtaa sekä ylioppilaat että ammatillisesta koulutuksesta tulevat opiskelijat. Opetusministeriö (OPM) on asettanut ammattikorkeakouluille tavoitteen, jonka mukaan 35 % ammattikorkeakouluihin tulijoista pitäisi tulla toisen asteen ammatillisesta koulutuksesta.

Koska ammattikorkeakouluille on annettu varsin itsenäinen rooli opetussuunnitelmien laadinnassa, jokainen ammattikorkeakoulu voi itsenäisesti päättää mm. vaadittavasta kieliopintojen määrästä, vaadittavien kielten lukumäärästä, kontak-

tiopetuksen määrästä ja itseopiskelun muodoista. Vaihtelua kieliopinnoissa onkin paljon, kuten Opetusministeriön teettämä kartoitus osoitti (Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa 1999). Toteutustapojen ohella myös kieltenopetuksen resurssoinnissa on suuria eroja eri ammattikorkeakoulujen välillä. Tämä käy ilmi dosentti Ritva Kantelisen tutkimuksesta, jonka alustavia tuloksia hän esitteli amk-kieltenopettajien neuvottelupäivillä Joensuussa syksyllä 2000 (Kantelinen 2000).

2 ERITYISALOJEN KIELTENOPETUKSEN TAVOITE

Erityisalojen kieltenopetus (LSP) tarkoittaa kieltenopettamista jotakin selkeästi määriteltyä käytännön tarkoitusta varten. Tarkoitus voi olla ammatillinen vaatimus, ammatillinen valmennus tai ammattiopinnot (esim. Mackay & Mountford 1978). Ammattikorkeakoulujen vieraan kielen opetus on tyypillinen esimerkki erityisalueiden kieltenopetuksesta. Sen tavoitteena on antaa opiskelijoille toisen kotimaisen sekä yhden tai kahden vieraan kielen ”kirjallinen ja suullinen taito, joka ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta on tarpeellinen” (amk-asetus 256/95 8 §). Opintojen sisältö, teemat ja sanasto käsittelevät jotakin tiettyä aluetta ja liittyvät opiskelijan ammattialaan. Erityisalojen kieltenopetuksella on näin ollen vahvasti välineellinen rooli: opiskelijat tarvitsevat erityisalan kielitaitoa selviytyäkseen ammatillisissa tilanteissa.

Kirjoittaminen on epäilemättä tärkeää ammatillisessa viestinnässä, mutta se on vain osa koko prosessia. Monet viestintäongelmat tulevat esille suullisissa tilanteissa, kuten Suomessa tehdyt työelämän kielitaitokartoitukset vuosien mittaan ovat osoittaneet. Kielitaidon tarvekartoitukset aloitettiin Suomessa 1970-luvulla. Tarve tutkimukseen kasvoi 1980-luvulla ja edel-

leen 1990-luvulla, kun nopea kansainvälistyminen loi yrityksille uusia viestintätarpeita. 1970-luvun kartoitukset ja tutkimukset (mm. Kurtén 1971, Roininen 1972, Kosonen & Roininen 1975) paljastivat, että kielitaidon tarve työelämässä oli kasvamassa. Yhteistä kaikille 1970-luvun kartoitusten tuloksille oli puutteellinen suullinen kielitaito. Lehtosen tutkimuksessa vientiyrityksissä (1981) kävi ilmi, että puhekieli ja sujuvuus ovat tärkeämpiä kuin kieliopillinen tarkkuus. Yli-Renko (1988) kartoitti Sisäministeriön kielitarpeita. Kartoituksessa kävi ilmi, että eniten tarvetta oli suullisen kielitaidon kehittämisessä. Suomen kasvavasta kansainvälistymisestä johtuen yritysten kielitaitotarpeita on tutkittu paljon 1990-luvulla (mm. Purhonen 1990, Koskinen 1994, Huhta 1997). Prolang-projekti (Huhta 1999) on yksi tuoreimmista Suomessa tehdyistä kielitaitokartoituksista. Kartoituksessa tutkittiin kielitaitotarpeiden ohella myös englantia työssään käyttävien toimihenkilöiden kielellisiä vahvuuksia ja heikkouksia. Vahvuuksina olivat lukeminen, kuunteleminen ja kirjoittaminen. Suurimmat puutteet olivat suullisessa kielitaidossa.

Hyvä ammattitaito edellyttää kielitaitoa. Kommunikatiivinen kielitaito saattaa olla edellytys työelämän asiantuntijatehtävissä, ainakin kansainvälisissä yrityksissä. Ammattikorkeakoulujen kieltenopettajien vuosittaisissa kokoontumisissa on käynyt ilmi, että arviointi yleensäkin koetaan melko vaativaksi, mutta erityisen haasteellista on suullisen kielitaidon arviointi. Kieltenopettajat haluavat lisää tietoa mm. valideista ja luotettavista suullisen kielitaidon arviointimenetelmistä ja sopivista tasokuvauksista. Kieltenopettajat kokevat, että koulutus ja yhteistyö ovat tärkeitä tällä sektorilla. Suullisen kielitaidon arviointihanke sai siis alkunsa käytännön tarpeista, koska kieltenopettajat kokivat, että kommunikatiivisen kielitaidon opetuksessa suullisen kielitaidon opettamisen, harjoittamisen ja testaamisen tulee olla luonnollinen osa amk-kieltenopetusta.

Suullisen kielitaidon arvioinnin tutkiminen on ammatillisessa koulutuksessa melko uutta. Merkittävää tutkimusta on viime vuosikymmeninä tehty peruskoulun ja lukion puolella, mm. Yli-Renko (1989), Huhta (1993), Takala (1993), Kangaspunta (1994), Huttunen ja kollegat (1995), Saleva (1997) sekä Hildén (2000). Sen sijaan ammatillisessa koulutuksessa aiheesta ei juuri ole tutkimusta. Vuonna 2000 ilmestynyt Airolan väitöskirja tradenomiopiskelijoiden englannin suullisesta kielitaidosta edustaneekin ensimmäistä suullisen kielitaidon tutkimusta ammatillisessa koulutuksessa (Airola 2000). Vaikka erityisalojen kieltenopetus on löytänyt oman infrastruktuurinsa, akateemisen asemansa ja institutionaalisen organisaationsa, suullinen kielitaito ESP:ssa (English for Specific Purposes) on melko laiminlyöty ja hyvin vähän tutkittu alue myös maailmanlaajuisesti, kuten mm. Clennell (1999) tuo esille.

3 SUULLISEN KIELITAIDON ARVIOINNIN KEHITTÄMISHANKE

OPM:n rahoittama ensimmäinen suullisen kielitaidon arvioinnin kehittämishanke ammattikorkeakouluissa toteutettiin vuonna 2000. Mukana hankkeessa oli 27 kieltenopettajaa yhdeksästä ammattikorkeakoulusta. Hankkeen päättymisen jälkeen katsottiin, että suullisen kielitaidon arvioinnin asiantuntijoita tarvitaan lisää ammattikorkeakouluihin. OPM:sta saatiin määräraha uuteen vastaavaan hankkeeseen toteutettavaksi 1.1.2002 – 30.4.2003. Sähköpostiviestinnän perusteella hankkeeseen otettiin mukaan 28 kieltenopettajaa 21 eri ammattikorkeakoulusta (Helia, Stadia, Laurea, Hämeen amk, Jyväskylän amk, Pohjois-Karjalan amk, Mikkelin amk, Diak, Vaasan amk, Arcada, Kemi-Tornion amk, Pohjois-Savon amk, Satakunnan amk, Haaga, Rovaniemen amk, Lahden amk, Keski-Pohjanmaan amk, Tampereen amk, Seinäjoen amk, Evtek ja Humak). Opettajat edus-

tivat monia eri koulutusaloja. Edustetut kielet olivat ruotsi, englanti, saksa ja suomi. Kieliä tai koulutusaloja ei haluttu rajata, koska koettiin, että suullisen kielitaidon arviointi on tärkeää kaikilla koulutusaloilla ja kaikissa kielissä. Osallistujien kokemus kieltenopettajina oli varsin vaihteleva, ulottuen alalla jo kauan toimineista opettajista suhteellisen vasta-alkajiin. Hankkeen virallisiksi tavoitteiksi kirjattiin:

1. lisätä amk-kieltenopettajien valmiuksia suullisen kielitaidon arvioinnissa
2. luotettavien arviointimenetelmien kehittäminen suulliseen kielitaitoon
3. tasokuvausten laatiminen ja tarkentaminen suullisen kielitaidon arviointiin eri kielissä
4. suullisen kielitaidon arvioinnin yhdenmukaistaminen eri ammattikorkeakouluissa/eri koulutusohjelmissa ja eri kielissä.

Konkreettisena tavoitteena oli koota suullisen kielitaidon arvioijan portfolio eli ’työkalupakki’, johon osallistujat laativat ryhmissä suullisen kielitaidon harjoituksia ja testejä.

Hankkeessa oli kolme toimintavaihetta: 1) koulutus, 2) suullisten harjoitusten ja testien laatimisvaihe ja 3) maamerkkien laatimisvaihe. Hankkeen eri toimintavaiheita esitellään seuraavissa luvuissa.

3.1 KOULUTUS

Koska katsottiin, että koulutus suullisen kielitaidon arvioinnissa on tärkeää ja keskeistä, hanke aloitettiin koulutuksella. Soveltavan kielentutkimuksen keskus (SOLKI) Jyväskylän yliopistosta organisoi hanketta varten kolmen opintoviikon monimuotokoulutuksen. Ryhmät kokoontuivat kahden päivän koulutukseen Jyväskylässä kolme kertaa keväällä 2002. Lisäksi ryhmäläisille annettiin etätehtäviä. Koulutuksen pääsuunnittelijana toimi tut-

kija FL Ari Huhta. Ari Huhdan lisäksi luennoitsijoina toimivat tutkija, FT Sari Luoma ja FT Mirja Tarnanen SOLKIsta sekä dosentti Arja Piirainen-Marsh ja FT Tarja Nikula englannin kielen laitokselta Jyväskylän yliopistosta sekä Kielipalvelujen johtaja, FT Anneli Airola Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta. Hanketta koordinoi Anneli Airola Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulusta.

Koulutusosuuden tavoitteena oli perehdyttää osallistujat sellaisiin kielitaidon arvioinnin kysymyksiin, jotka ovat tarpeellisia sekä heidän ammatissaan kielenopettajina että erityisesti arvioijan salkun eli portfolion laatimisessa, joka oli projektin konkreettinen tavoite. Koulutus suunniteltiin kattamaan arvioinnin peruskysymykset, mutta koulutuksessa käsiteltiin myös syvemmälle eteneviä teemoja. Peruskysymyksiä oli tarpeen käsitellä, koska arviointia ei juurikaan painoteta opetusharjoittelussa. Näin varmistettiin, että kaikki – myös vasta-aloittaneet kieltenopettajat – saivat tarpeeksi kattavat lähtötiedot arvioinnista helpottamaan myöhempää oppimista ja opetusta. Lisäksi osanottajille annettiin tutustumista ja etätehtäviä varten ajankohtaisia artikkeleita ja kirjallisuutta suullisen kielitaidon arvioinnista.

Koulutuksella pyrittiin antamaan monipuolinen kuva suullisen kielitaidon arvioinnista. Ensimmäisellä kokoontumiskerralla pohdittiin yhdessä alkavan hankkeen tavoitteita sekä kielitaidon arvioinnin peruskysymyksiä: kielitaidon arvioinnin vaiheita, arvioinnin laatukriteereitä ja arvioinnin tavoitteita. Suullista kielitaitoa tarkasteltiin vuorovaikutuksen näkökulmasta ja myös pragmaattinen näkökulma tuli esille. Ennen ensimmäistä tapaamista osallistujat olivat suorittaneet joitakin ennakkotehtäviä, joiden tavoitteena oli aktivoida heidän tietojaan ja kokemuksiaan kielitaidosta ja sen arvioinnista. Tehtävien vastaukset antoivat kouluttajille kuvan osallistujista, heidän taustastaan ja tietoa niistä ongelmista, joita kielenopettajilla mahdollisesti on arvioinnin suhteen. Toisella kokoontumisker-

ralla pohdittiin arvioinnin keskeisiä kysymyksiä ja ongelmia. Tarkemmin perehdyttiin mm. arvioinnin yhdenmukaisuuteen, arviointikriteereihin, tehtäviin, maamerkkien käyttöön sekä haastattelija-arvioijan työhön. Koska osa portfolion sisällöstä on suunnattu opetusta tukevaan arviointiin, eikä niinkään arvosanojen antamisen perusteisiin, käsiteltiin myös tätä aihetta yksityiskohtaisemmin. Viimeisessä koulutustapaamisessa pyrittiin syventämään osallistujien tietoja arvioinnista ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Luento-osuuksissa käsiteltiin arviointiasteikkoja ja konkreettisia toimenpiteitä laadittaessa suullisia testejä.

Luennoissa ja keskusteluissa käsiteltiin varsin laajasti suullisen kielitaidon arviointiin liittyviä asioita hyvin abstrakteista ja teoreettisista kysymyksistä hyvin konkreettisiin ja spesifeihin käytännön kysymyksiin. Arvioinnin kannalta on tärkeää, että kielenopettaja tuntee eri kielitaidon malleja ja tietää, mitä erityisalan kielitaito omalla opetusalueella merkitsee, mutta arvioinnin laatuun on vaikutusta myös monilla käytännön kysymyksillä. Osallistujat saivat koulutuksesta todistuksen (3 ov).

3.2 HARJOITUSTEN JA TESTIEN LAATIMINEN

Koulutuksen jälkeen ryhmät aloittivat arvioijan salkkujen, ns. työkalupakkien laadinnan tavoitteena laatia suullisen kielitaidon opetusta tukevia harjoituksia tai suullisen kielitaidon testejä. Tavoitteena oli, että salkkuihin liitetään mukaan videoita/nauhoja konkretisoimaan harjoituksia/testejä. Osanottajat jakautuivat työryhmiin, jotka olivat aloittaneet salkkujen suunnittelun jo koulutustilaisuuksien aikana. Tavoitteena oli, että kukin ryhmä laatii yhteisesti sovitun mallin perusteella kokonaisuuden, joka sisältää tietyn kokonaisen ’arviointipaketin’. Kokonaisuuteen kuuluivat: tietty määritelty tarkoitus (esim. arvosanojen antaminen), kohderyhmä, tehtävät, tehtävien laadintaohjeet sekä arviointikriteerit.

Salkkuja laadittaessa osanottajat pystyivät hyödyntämään sitä tietoa, taitoa ja kokemusta, jota on hankittu opettajan työssä, sekä koulutuksessa saatua tietoa. Salkkujen laadintavaihettakin voidaan pitää osanottajien koulutuksena, koska salkkujen sisältöjä suunniteltaessa kehitettiin edelleen koulutusvaiheen tehtäviä ja arviointiasteikkoja. Pienryhmät järjestivät tapaamisia oman aikataulunsa mukaisesti. Salkkujen aiheet olivat seuraavat:

a) Frisk och kry – tehtäviä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suullisen kielitaidon harjoittelua ja arviointia varten
b) KulTur – svenska för förhandlingar
c) Puhelinreklamaatioita – suullisia testejä insinööriopiskelijoiden englannin ja ruotsin opintoihin
d) Yritysesittelyjä restonomiopiskelijoille
e) Yritysvierailuohjelman laatiminen kaupan ja hallinnon opiskelijoille (englanti)
f) Assessment through play
g) Auf Deutsch – Puhutun saksan kielen harjoituksia ja koetehtäviä suullisen kielitaidon arviointia varten
h) Minun kotimaani – Puheharjoitus amk:n suomi toisena kielenä –opiskelijoille
i) Puhesalkku – kolme suullista tehtävää finskan opiskelijoille

Liitteissä (1 ja 2) on kaksi esimerkkiä Frisk och kry –arviointisalkun testaustilanteista.

3.3 MAAMERKKIEN LAATIMINEN

Kun työryhmät olivat saaneet valmiiksi salkkujen sisällön, järjestettiin Jyväskylässä vielä yhteinen kahden päivän tapaaminen ryhmätöiden arvioimista ja maamerkkien laatimista varten. Ryhmät esittelivät työnsä ja muiden ryhmien jäse-

nillä oli mahdollisuus kommentoida ryhmän aikaansaannoksia. Näin oli mahdollisuus vielä tässä vaiheessa muokata salkkujen sisältöä. Toisena päivänä osanottajat katsoivat ryhmien tuottamia videoita ja kuuntelivat nauhoja ja pohtivat arviointia ja arvioinnin perusteita suullisille harjoituksille ja testeille. Lisäksi tuotettiin kuvauksia, joilla luonnehdettiin oppijoiden kielitaitoa heikkouksineen ja vahvuuksineen.

Viimeisessä tapaamisessa päätettiin, että hankkeessa tuotetaan julkaisu, johon hankkeen osallistujat voivat halutessaan kirjoittaa kokemuksistaan hankkeeseen osallistumisesta (Airola 2003)

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Suullisen kielitaidon arviointihankkeessa kävi ilmi, kuinka tärkeää on kieltenopettajien yhteistyö, verkostoituminen ja hiljai-sen tiedon (tacit knowledge) jakaminen. Anttilan (2001) mukaan jopa 95 % työelämän osaamisesta perustuu hiljaiseen tietoon, joka on ajattelua, kompetenssia ja sitoutumista. Organisaatioiden kehittymisen kannalta tämä hiljainen tieto on elintärkeää, ja tavoitteena on saada hiljainen tieto eksplisiittiseksi. Se voi tapahtua esimerkiksi tiimin dialogisen prosessin seurauksena, vaikka monet tutkijat ovatkin sitä mieltä, että osa siitä häviää, jos se verbaalistetaan (Helakorpi 2001). Yhteistyöhankkeet antavat erinomaisen mahdollisuuden hiljaisen tiedon jakamiseen.

Suullisen kielitaidon arvioinnin kehittäminen ammattikorkeakouluissa –hanke sai alkunsa käytännön tarpeista. Hanke oli hyvin pitkälti koulutusprojekti, jonka tavoitteena oli tuottaa konkreettiset arvioijan salkut sekä kehittää opettajien ammattitaitoa arvioinnin alueella, mikä jää usein varsin vähälle huomiolle opettajankoulutuksessa. Näin koulutus suunniteltiin kattamaan arvioinnin peruskysymyksiä ja myös syvemmälle

eteneviä teemoja erityisesti suullisen kielitaidon arvioinnin alueella. Hanke oli onnistunut: tästä eteenpäin suullisen kielitaidon arvioinnin asiantuntijoita on useampia ammattikorkeakouluissa. Hankkeen osanottajat olivat saadun palautteen mukaan varsin tyytyväisiä koulutuksen sisältöön: luennot olivat korkeatasoisia ja asiantuntevia sekä käydyt keskustelut antoisia. Aktiiviset keskustelut osoittivat, että suurin osa kieltenopettajista testaa suullista kielitaitoa, mutta arvioinnin suhteen on melkoisesti epävarmuutta siitä, ovatko käytetyt menetelmät ja arviointi olleet valideja ja luotettavia. Hankkeen onnistuneisuutta kuvaa sekin, että osanottajat jaksoivat innostuneesti osallistua koulutukseen ja tehdä työkalupakkeja – vain yksi aloittaneista keskeytti. Hanke koettiin tärkeäksi ja motivoivaksi oman ammattitaidon ja tiedollisen asiantuntijuuden kehittämisessä.

LÄHTEET

Airola, A. 2000. *Towards internationalisation – English oral proficiency in BBA studies at North Karelia Polytechnic.* Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 55.

Airola, A. 2003. *Kokemuksia suullisen kielitaidon arvioinnista.* Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia, 12. Joensuu.

Anttila, J. 2001. *Laadunhallinnan painopisteitä ja suuntauksia*. Esitys Pohjois-Karjalan amk:n strategiapäivässä 10.12.2001.

Clennell, C. 1999. Promoting awareness and spoken discourse skills in EAP classes. *ELT Journal,* volume 53(2), 83-91.

Haavisto, T., L. Leino, I. Mönkkönen & A. Wähä 2003. *Frisk och kry* – tehtäviä sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden suullisen kielitaidon harjoittelua ja arviointia varten suullisen kielitaidon arviointihankkeessa. Arvioijan salkku Suullisen kielitaidon-arvioinnin kehittämishankkeessa. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylän yliopisto.

Helakorpi, S. 2001. *Työ, ammattitaito ja työssäoppiminen.* Työpsykologian luentomoniste 29.9.2001.

Hildén, R. 2000. *Att tala bra, bättre och bäst – suomenkielisten abiturienttien ruotsin kielen suullinen taito testisuoritusten valossa*. Tutkimuksia/Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos.

Huhta, A. 1993. Suullisen kielitaidon arviointi. Teoksessa Takala, S. (toim.) *Suullinen kielitaito ja sen arviointi*. Jyväskylän yliopisto, kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Julkaisusarja B:77, 143-225.

Huhta, M. 1997 *The dynamics of language training – from an element of cost to an investment in communication*. Tutkimus 1/1997. Helsinki:Opetushallitus.

Huhta, M. 1999. *Language/communication skills in industry and business.* Report for Prolang/Finland. Helsinki:National Board of Education.

Huttunen, I., R. Paakkunainen & K. Pohjala 1995. *Suullisen kielitaidon opetus ja arviointi lukiossa*. Lukion suullisen kielitaidon kokeilun loppuraportti. Oulun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia 95.

Kangaspunta, R. (toim.) 1994. *Nyt koulussa puhutaan.* Raportti suullisen kielitaidon kokeilusta Joensuun normaalikoulussa 1990-93. Joensuun normaalikoulun julkaisuja n:o 9.

Kantelinen, R. 2000. Kieltenopetuksen resurssoinnista ammattikorkeakouluissa. Teoksessa Airola., A. (toim.) *Kieltenopetuksen haasteet ammattikorkeakouluissa.* Pohjois-Karjalanammattikorkeakoulun julkaisuja A: Tutkimuksia, 5. Joensuu, 105-111.

Kieltenopetuksen kehittäminen ammattikorkeakouluissa. 1999. Opetusministeriön työryhmien muistioita 25:1999. Helsinki: Opetushallitus.

Koskinen, M-L. 1994. *Pienten ja keskisuurten yritysten kielitaito 1994*. Helsinki:FINTRA.

Kosonen, P. & V. Roininen 1975. *Vieraiden kielten tarve eräillä palvelualoilla.* Turun yliopiston sosiologian laitoksen monisteita 78.

Kurtén, G. 1971. *En undersökning rörande diplomkorrespondenternas behov av kunskaper och färdigheter i främmande språk.* Åbo Akademis engelska institution. Turku.

Lehtonen, M. 1981. *Behovet av språkkunskaper inom vår exportmarknadsföring*. Publications of the Turku School of Economics A-3. Turku.

Mackay, R. & A.J. Mountford 1978. The teaching of English for specific purposes. Theory and practice. Teoksessa Mackay, R. & Mountford A. (toim.) *English for Specific Purposes.* London:Longman, 2-20.

Purhonen, K. 1990. *Kansainvälisyys henkilöstökoulutuksessa*. Helsinki:Teollisuuden koulutusvaliokunta.

Roininen, V. 1972. *Teollisuuden, kaupan ja eräiden palveluelinkeinojen ammateissa tarvittava vieraiden kielten taito*. Turun yliopiston sosiologian laitos. Monisteita 46.

Saleva, M. 1997. *Now they'are talking.* Testing oral proficiency in a language laboratory. University of Jyväskylä. Studia Philologica Jyväskyläensia 43.

Takala, S. 1993. Suullisen kielitaidon testaaminen peruskoulun kokeiluvaiheessa. Teoksessa Takala, S. (toim.) *Suullinen kielitaito ja sen arviointi*. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tutkimuslaitos. Julkaisusarja B:77, 15-26.

Yli-Renko, K. 1988 *Assessing foreign language training needs of adults.* A case study from Finland. University of Helsinki, Department of Education. Research bulletin 67. Helsinki.

Yli-Renko, K. 1989. *Suullinen kielitaito ja sen mittaaminen lukion päättövaiheessa*. Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitos. Tutkimuksia 72.

Asetukset:

A256/95 Ammattikorkeakouluasetus

LIITE 1

Frisk och kry: tehtäväesimerkki: roolikortit tehtäviin (Haavisto, Leino, Mönkkönen ja Wähä 2003)

TYÖHÖNTULOTARKASTUS

Osa 1: **Työterveyshaastattelu**

Aika: 6 minuuttia

A: terveydenhoitaja
kiinnitä nimilappu itsellesi
- käy vastaan, tervehdi, esittäydy, pyydä asiakasta istuutumaan
- lyhyesti kuulumiset, small talk
- ota vastaan esitäytetty lomake
- totea, että käydään läpi lomake. Tarkista henkilötunnus, työnantaja ja työntekijän ammatti/toimi ja kommentoi tai tee jatkokysymys seuraavista: edellinen työsuhde, arvio nykyterveydestä, terveystottumukset, liikuntatottumukset, lääkkeiden käyttö, terveydentilasta lomakkeeseen merkityt kohdat.
- sano, että asiakas saa nyt lähetteen laboratorioon. Lääkäriaika, joka tilataan vastaanotosta, voi olla aikaisintaan kolmen päivän päästä.
- haastattelun lopettaminen. Pyydä allekirjoitus lomakkeeseen.
- varmista, onko vielä kysyttävää.

B: työterveysasiakas
- tervehdi,esittäydy
- anna esitäytetty lomake
- vastaukset varsinaisiin haastattelukysymyksiin: Kommentoi tarkemmin kahta kohtaa.
- haastattelun lopuksi pyydä verenpaineen mittausta. Kerro syy miksi.

Rooli ja istuinpaikat vaihtuvat ja terveydenhoitajan nimilappu vaihdetaan toiselle.

Osa 2: **Verenpaineenmittaus**

Aika. 6 minuuttia

A: terveydenhoitaja
- suorita verenpaineenmittaus oikeaoppisesti. Kerro toimenpiteestä, laitteesta ja anna ohjeita (hiha ylös, käden ojentaminen, rentoutuminen)
- ilmoitus mittaustulos (arvot hiukan koholla, tulisi mittautttaa kuukausittain, muutama ohje verenpaineen alhaalla pitämiseen,

voi viitata lomakkeen tietoihin)
- kerro näistä: työterveyshoitaja käytettävissä, tai jos tarpeellista, ajanvaraus suoraan lääkärille
- lopputervehdykset

B: työterveysasiakas
- kysy toimenpiteistä tai kommentoi toimenpiteen päättyessä
- kommentoi mittaustulosta
- lopputervehdykset

LIITE 2

KÄYNTI SAIRAALAN PÄIVÄKIRURGISESSA YKSIKÖSSÄ

Osa 1: **Ennen leikkausta**
Aika: 6 minuuttia

A: sairaanhoitaja
kiinnitä nimilappu itsellesi
- käy potilasta vastaan, esittäydy, tervehdi, ohjaa potilas istumaan
- ota vastaan lomake, jossa potilas antaa ennakkotiedot nukutusta varten
- varmista, että potilas on ollut syömättä ja juomatta
- selvitä
  - rauhoittavat lääkkeet (haluaako potilas?)
  - päivän aikataulu
  - nukutuksen kesto
  - heräämö
  - tarkkailu + kotiinlähtö
  - milloin lääkäri tulee tapaamaan
- varmista, ettei potilaalle jää kysymyksiä
- lopeta tilanne

B: potilas
- tervehdi, anna lomake ennakkotiedoista nukutusta varten
- valmistaudu kertomaan, milloin viimeksi söit ja joit
- kysy lopussa tarkennusta johonkin asiaan terveydenhoitajan kysyessä, onko kaikki selvää.

Rooli ja istuinpaikat vaihtuvat. Sairaanhoitajan nimilappu vaihtaa omistajaa. Jutustelu voi alkaa samalla kuin istuudutaan.

Osa 2**: Leikkauksen jälkeen**
Aika. 6 minuuttia

A: sairaanhoitaja
- kysy lyhyesti potilaan vointia aloitukseksi

- anna ohjeita luomenpoistoleikkauksen jälkeisen haavan hoitoon
  haava kuivana 1 vrk leikkauksen jälkeen
  ompeleet pois 4 vrk:n kuluttua terveyskeskuksessa, työterveyshoidossa tai mahdollisen jälkitarkastuksen yhteydessä
  yhteys päiväkirurgiaan tai päivystykseen, jos ilmenee jotakin seuraavista:
  kuume yli +38,5, pahanhajuinen haavaerite, kuumotus, punoitus, runsasta jatkuvaa verenvuotoa, sykkeen tunne haavassa
  kipulääkettä tarvittaessa
- lopputervehdykset

B: Potilas (sama henkilöllisyys kuin 1. osan potilaalla)
- kysy tarkennusta kahteen asiaan tilanteesta riippuen ja lisäksi
- kysy, saako saunaan mennä
- kysy jälkikontrolliaikaa (esim. sen sopimista)
- lopputervehdykset